

Varsinais-Suomen maakunnallinen ilmastovastuujaosto 10.9.2024

ASIALISTA

Osallistujat Anttila, Granlund, Haapanen, Heikkinen, Jyväkorpi, Karppi, Karulinna, Korte, Leskinen (siht.) Meretoja, Myllykoski, Myllymäki, Paananen, Palhus, Perkonoja, Ranta, Rautalin, Saarento, Salminen (pj.), Somerpalo, Tuovinen, Törmä, Veck, Virén

Kokouksen avaus, asialistan hyväksyminen ja puheenjohtajan avausanat

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.00 ja nosti esille ajankohtaisia otsikoita ilmaston tilaan liittyen. EU:n päästötavoitteisiin ei olla pääsemässä. Suomi on metsäinen maa, mutta juuri metsien hiilinielu on vähentynyt. Kansallisesti turvemaat on keskeinen kysymys, mutta Varsinais-Suomessa turvemaita hyvin vähän. Tarvittaisiin maakuntakohtaisia hiilitaselaskelmia, jotta maakuntien välillä tunnistettaisiin tärkeimmät tarpeet ja toimet. Suomen ympäristökeskuksen resurssit tiedon tuottamiseen ovat vähentyneet, mikä hankaloittaa tilanteen seuraamista myös alueilla.

Puheenjohtaja muistutti EU:n ennallistamisasetuksesta, jossa yksi kolmesta indikaattorista liittyy maatalouden hiilensidontaan, mikä taas kytkeytyy esimerkiksi maaperämissiön toteuttamiseen.

EU:n maaperämissio: mitä se tarkoittaa ja mitä Varsinais-Suomessa tapahtuu nyt?

Kansainvälisten asioiden päällikkö Sonja Palhus, Varsinais-Suomen liitto alusti jaostolle aiheesta (esitys liitteenä). Tällä hetkellä maaperästä EU:ssa 60-70 prosenttia eivät ole terveitä ja siksi EU:n maaperästrategia asettaa tavoitteet tilanteen parantamiseen. Haaste maaperän tilan osalta kiihtyy, kun ilmastonmuutos kiihtyy ja maaperän tuottamat ekosysteemipalvelut heikkenevät. On arvioitu, että maaperän huonontumisen hinta on 50 miljardia euroa vuodessa. Missiön tavoitteena on saada ratkaisuja maaperän tilan parantamiseen.

Tarkoituksena on saada toisaalta määrämittaista seurantatietoa, mutta samalla saada myös ihminen keskiöön. Maaperämissiön tavoitteena on luoda Eurooppaan vuoteen 2030 mennessä sadan elävän koealueen (living labs) ja kärkihankkeiden (lighthouse) verkosto.

Maaperämissio kytkeytyy Varsinais-Suomeen monesta näkökulmasta, mm. Saaristomeriohjelman toimenpiteet linkittyvät suoraan missiön tavoitteisiin. Varsinais-Suomen liitto ja Valonia allekirjoittivat viime vuonna maaperämissiön julistuksen, mikä mm. vahvistaa alueen painoarvoa haettaessa EU:n horisonttirahoitusta. Myös verkostoissa tehtävä yhteistyö voi hyödyttää myös Varsinais-Suomea. Keskustelussa nostettiin esille maatilojen heikko kannattavuus, ja esim. energian hinta haastaa kykyä tehdä muutoksia tiloilla. Epävarmuutta aiheuttaa myös varautumiseen liittyvät kysymykset ja sotatilanteen tulevat vaikutukset hintoihin. Samalla muistutettiin, että maaperän huomiointi ei ole viljelijältä pois: Mitä paremmin maaperä voi, sitä parempi on viljelijälle. Maakuntakohtaiset hiilitaselaskelmat saivat kannatusta. Lisäksi pohdittiin seurantaa ja indikaattoreita esim. eroosioon, kuivumiseen jne. liittyen sekä sitä, liittykö missio myös esim. maa-ainesten ottoon, sillä Suomessa mm. hiekoitussepin kierrätys olisi saatava kuntoon. Myös mikromuovit puhuttivat.

Katsaus ajankohtaisiin kysymyksiin

- a. Aluepäällikkö Aino Launto-Tiuttu, MTK Varsinais-Suomi (esitys liitteenä):
 - i. Maatalouden heikko kannattavuus haastaa tällä hetkellä – miten saadaan uusia teknologioita käyttöön? Kansallisesti selvästi nähtävissä suuntaus, että peltoja

- on siirtymässä viljelystä pois. Varsinais-Suomessa ei vielä olla siinä tilanteessa, mutta erityisesti muualla Suomessa jo huomattavissa. Moni miettii siirtymistä esim. nurmeen tai monimuotoisuusniittyyn. Talviaikainen kasvipeitteisyys lisääntyy entisestään. Monimuotoisuutta lisäävät siemenseokset saattavat tuoda myös uusia rikkakasvihaasteita, sitä seurataan. Hiiliviljely tuonut uutta toimintaa. Esimerkkinä Hiilipelto-hanke.
- ii. Turvemaat iso kysymys, vaikka Varsinais-Suomessa ei niinkään. Niillä kuitenkin pitäisi toimia tehdä, jotta päästöt saadaan alas. Kivennäismailla hankalaa saada lisää hiiltä maahan pelkästään kasvinviljelyllä. Vaikka kasvit sitovat hiiltä, olisi lisäksi saatava enemmän orgaanista ainesta maahan – lanta? Keskusteluttaa maatalouspiirejä paljon.
 - iii. Maatalouden vähähiilisyystiekartta puhututtaa. Kolme skenaariota (nykyiset toimet vai uusia toimia, esim. lisätään kosteikkoja ja pysyvää nurmea, hiilikrediitit käyttöön) Hiilikompensaatiot kiinnostavat. Kuitenkin aika vähän käytännön kokemusta ja kysymyksiä paljon – mitä maksaa jne.
 - iv. Uusiutuva energia ajankohtaista – aurinkoenergia pienessä mittakaavassa positiivinen monien mielessä, mutta laajamittaisesti aiheuttaa paljon myös vastustusta.
 - v. CAP:n jatkon osalta mietityttää tukikokonaisuus viljelijälle, miten mahdollinen hiilensidonnan tuki vaikuttaa muihin tukiin
- b. Elinkeinopäällikkö Minna Rautalin, Metsäkeskus (esitys liitteenä):
- i. Metsäkeskuksen työssä sekä ilmastonmuutoksen hillintä että sopeutuminen on hyvin ajankohtaista. Hillintään liittyen metsänomistajia kannustetaan oikea-aikaisiin hoitotoimenpiteisiin. Joutoalueiden metsityksen potentiaali on n. 4100 ha. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen keinoina sekapuustoisuuden lisääminen, kasvupaikalle sopivat käytännöt ja ilmastokestävä metsänhoito. Myös monimuotoisuuden vahvistaminen tärkeää. Varsinais-Suomessa vuoden 2017 saakka metsän vuotuinen kasvu on ollut suurempi kuin puuston poistuma. Rautalin esitteli metsätuhojen tilannetta ja maakunnallista vertailua esim. hyönteis- ja myrskytuhojen osalta.
 - ii. [Alueellinen metsäohjelma](#) kokoaa alueen kehittämistarpeet yhteen. Lounais-Suomen metsäneuvosto keskeinen ryhmä, joka seuraa etenemistä. (Parainen kuuluu Uudenmaan metsäohjelman alueeseen, mikä on muistettava.) Alueellisessa metsäohjelmassa listattu ilmastokestävän metsätalouden toimenpiteet. Ohjelman toimeenpanossa keskitytään erityisesti oikea-aikaiseen metsänhoitoon ja metsäluonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Myös uusiutuva energia metsiin liittyen ajankohtaista. Meretoja kertoi [Kuntanielu](#)-hankkeesta, todettiin, että hiilinieluilla ja monimuotoisuudella oli paljon synergiaetuja, eli saatiin paremmat tulokset kun ei edistetty vain hiilinieluja, vaan luonnon monimuotoisuutta rinnakkain. Julkistusseminaari lokakuun alussa.
- c. Asiantuntija Satu Paananen, Pro Agria Länsi-Suomi:
- i. Tuet ohjaavat paljon sitä, mihin toimia viedään: kasvipeitteisyyttä ja monipuolisuutta/muotoisuutta on onnistuttu lisäämään tuilla ja myös viljelijät yhä vahvemmin näkevät hyödyn. Luomun osalta toisaalta tukirahat loppuneet

kesken, mikä vähensi Luomuun liittymistä, vaikka olisi ollut kiinnostustakin. Sääntely monimutkaistuu ja se ohjaa pois toimenpiteistä, jotka muuten olisi hyödyllistä toteuttaa.

- ii. Hanketyössä on painotettu paljon viljelijöiden osaamisen kehittämistä ja vertaisoppimista. Rahoitusta tiukennettu, eikä enää rahoiteta hankkeita samalla lailla. Ruokavirastolla organisaatiomuutos ja YTT menossa, mikä vaikuttaa arjen työhön neuvonnassa ja tiloilla. Esim. tukimaksujen viivästyminen haastaa.
- iii. Kolmannes viljelijöistä harkitsee tilanpidosta luopumista, vain kolmanneksella on tiedossa jatkaja toiminnalle – onko tiloilla kehittämis- ja investointihalukkuutta epävarmuuden aikana?
- iv. Pro Agrian valtionapu vähentymässä, joten asiakastyön hinnoittelu muuttuu, jotta toiminta on kannattavaa. Vaikuttaa niin työryhmiin kuin suoraan tiloihin. Keskustelussa pohdittiin uusiutuvan energian tuotantoalueita ja sitä, olisiko tarkoituksenmukaista käyttää vain niitä alueita jotka ei sovellu ruoantuotantoon. Pöytyällä biokaasulaitos etenee positiivisella mallilla.

Jäsenten muut tiedoksi tuotavat asiat

- Ilmastovastuujaosto mukana Varsinais-Suomen maakuntaohjelman valmistelussa
- Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma (KAISU), valmistelun tilanne
- Maaseuturahoitusta yleishyödyllisiin ympäristö- ja ilmastoinvestointeihin
- Jussi Somerpalo kertoi Korvenmäen biokaasuhankkeen käynnistymisestä: Arvoketjuun tarvitaan kaikki toimijat yhteen, Salo on tunnistettu sellaisena paikkana, mihin biokaasun tuotanto sopisi.

Qvidja uudistavan ja hiiltä sitovan viljelyn kokeilutilana,

tilanhoitaja Pekka Heikkinen, Qvidjasta kertoi maaperän hyvinvoinnista ja sen merkityksestä vesistöille, hiilen sidontaan sekä kasvien kasvuun. Heikkinen kertoi myös tutkimustoiminnasta ja tuloksista tähän mennessä. (esitys liitteenä)

Klo 14.00 **Kokous päätettiin klo 14. Sovittiin, että seuraavan kokouksen ajankohta olisi 20.11. tai 26.11. klo 14-16. Teemana liikenne.**